

PAKT O STABILNOSTI IN RASTI

Andreja Strojan Kastelec*

Povzetek

Pakt o stabilnosti in rasti predstavlja okvir za delovanje nacionalnih fiskalnih politik v državah članicah Evropske unije. Naš namen je kratka predstavitev sprememb Pakta, ki jih je Evropski Svet sprejel v marcu letos in so po potrditvi s strani Sveta Evropske unije začele veljati julija. Namen sprememb je okrepiti delovanje tako preventivnega kot tudi korektivnega dela Pakta, v prihodnosti pa se bo pokazalo, v kolikšni meri bo ta cilj dosežen.

Ključne besede: Pakt o stabilnosti in rasti, fiskalna politika, Slovenija.

Abstract

Stability and Growth Pact represents a frame for the functioning of national fiscal policies for the European Union countries. This note aims at short presentation of the changes to the Pact, which have been introduced by the European Council in March and came into force in July, after they have been adopted by the Council of the European Union. Changes are intended to strengthen functioning of the preventive and corrective arm of the Pact. It will be seen in the future to which extent this goal is going to be reached.

Keywords: Stability and Growth Pact, fiscal policy, Slovenia.

1. UVOD

Prizadevanje za izboljšanje javnofinančnega stanja in/ali zmanjšanje čezmernega primanjkljaja je trenutno eden od izzivov makroekonomske politike v mnogih državah članicah Evropske unije. Potem, ko se je javnofinančni položaj v večini držav takratnih članic Evropske unije pred vzpostavitvijo monetarne unije močno izboljšal, je v letih po uvedbi monetarne unije prišlo do ponovnega poslabšanja stanja, k čemur je v nekaterih državah, predvsem v zadnjem obdobju, prispevalo tudi neugodno makroekonomsko okolje.

* Mag. Andreja Strojan Kastelec ja zaposlena v Analitsko raziskovalnem centru Banke Slovenije. E-mail: andreja.strojan@bsi.si.

Mnenja, izražena v prispevku, so avtoričina, in ne odražajo nujno stališča Sveta Banke Slovenije.

Fiskalna politika je znotraj Evropske unije v pristojnosti posameznih držav, medtem ko je za vodenje monetarne politike evro območja zadolžena Evropska centralna banka. Skupna fiskalna politika oz. proračun Evropske unije predstavlja namreč le približno 1% njenega bruto domačega proizvoda. Kljub temu so tudi nacionalne fiskalne politike omejene z okviri, ki jih določajo evropska fiskalna pravila. Potreba po proračunski disciplini izvira v monetarni uniji iz dejstva, da so zdrave javne finance ključne za ohranjanje makroekonomske stabilnosti, vključno s stabilnostjo cen in vzpostavitvijo pogojev za ohranjanje gospodarske rasti, ki vzpodbuja tudi rast zaposlenosti.

Fiskalni okvir v Evropski uniji določata Pogodba o Evropski uniji ter Gospodarski in denarni uniji (v nadaljevanju Pogodba) ter Pakt o stabilnosti in rasti (v nadaljevanju Pakt). Pogodba je bila podpisana februarja 1992 v Maastrichtu in je začela veljati novembra 1993. Določa, da bodo države lahko prevzele evro, ko bodo izpolnjeni določeni gospodarski pogoji, t.im. maastrichtski konvergenčni kriteriji. Na fiskalnem področju sta kriterija dva: prvi se nanaša na višino proračunskega primanjkljaja sektorja države in drugi na višino dolga sektorja države¹.

Države članice so zavezane izogibati se čezmernim primanjkljajem. Le-tega opredeljuje referenčna vrednost za primanjkljaj sektorja država v višini 3% BDP (skladno z metodologijo Evropskega Sistema Računov iz leta 1995). Referenčna vrednost za dolg sektorja države je postavljena pri 60% BDP. Obe referenčni vrednosti sta opredeljeni v Protokolu o postopku čezmernega primanjkljaja (Protocol on the excessive deficit procedure). Izpolnjevanje omenjenih fiskalnih kriterijev je eden od pogojev za članstvo v Ekonomski in monetarni uniji². Operacijska pojasnitev fiskalnih pravil iz Pogodbe je vsebovana v Paktu, ki temelji na členih 99 in 104 iz Pogodbe. Pakt za razliko od Pogodbe vsebuje še zavezo držav k doseganju strukturnega ravnotežja. Omenjen fiskalni okvir naj bi v monetarni uniji omogočal doseganje cilja cenovne stabilnosti.

2. PAKT O STABILNOSTI IN RASTI IZ LETA 1997

Pakt sestavljajo Resolucija, ki jo je sprejel Evropski svet v Amsterdamu junija 1997 ter dve uredbi, sprejeti julija 1997. Pakt o stabilnosti in rasti vsebuje tri pravno zavezujoče elemente:

- Resolucija prinaša zavezo držav članic k proračunski disciplini, ki je opredeljena z doseganjem izravnane javnofinančnega položaja ali javnofinančnega presežka na srednji rok. S tem države članice lahko delujejo v cikličnih pogojih in ohranjajo primanjkljaj znotraj referenčne vrednosti 3% BDP.
- Uredba Sveta Evropske unije št. 1466/97 se nanaša na okrepljen nadzor nad proračunskim stanjem in spremljanje ter koordinacijo ekonomskih politik. Države članice, ki so prevzele evro (participating Member States) morajo pripravljati programe stabilnosti (stability programmes), kjer navedejo nacionalne srednjeročne proračunske cilje in način doseganja le-teh ter druge relevantne informacije³. Osnovna značilnost programov naj bi bila opredelitev nacionalnih srednjeročnih proračunskih ciljev blizu ravnotežja oz. v presežku, kar državam omogoča slediti proticiklično fiskalno politiko, ne da bi pri tem presegli referenčno vrednost za proračunski primanjkljaj. Države članice, ki niso del evro območja (non-

¹ O ostalih kriterijih (cenovna stabilnost, višina dolgoročnih obrestnih mer ter stabilnost deviznega tečaja) tu ne govorimo.

² Kljub temu sta bili ob začetku delovanja v EMU sprejeti tudi Italija in Belgija, kjer je delež javnega dolga bistveno presegal 60% BDP. Tudi v letu 2004 je bil v obeh državah dolg še vedno visok: v Italiji 106,5% BDP in v Belgiji 95,7% BDP.

³ Te se nanašajo na glavne predpostavke glede makroekonomskega okolja, opis politik oz. ukrepov za doseg ciljev, analizo občutljivosti.

participating Member States), pripravljajo konvergenčne programe (convergence programmes) s podobno vsebino, vendar razširjeno za usmeritve monetarne politike glede deviznega tečaja in inflacije. Cilj priprave in ocenjevanja teh programov je zgodnje odkrivanje čezmernega primanjkljaja in pospeševanje nadzora in koordinacije ekonomskih politik.

- Uredba Sveta Evropske unije št. 1467/97, ki se nanaša na pospešitev in pojasnitev izvajanja postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem⁴ s ciljem preprečevanja čezmernih primanjkljajev in v primeru, da do njih pride, da se čim prej odpravijo.

Pakt tako vsebuje dva dela: prvega lahko označimo za preventivnega, saj se nanaša na postopke za odkrivanje in preprečevanje nastajanja presežnih primanjkljajev. Drugi del Pakta lahko označimo kot korektivnega, nanaša pa se na postopke oz. ukrepe za odpravo čezmernega primanjkljaja, v kolikor do njega pride.

Fiskalna pravila, ki jih vsebuje Pakt, se izkažejo precej dobro, ko jih presojava z vidika uveljavljenih kriterijev⁵, npr. so dobro opredeljena in enostavna. Med šibkimi točkami pravil pa se omenjata zlasti naslednji dve: zmožnost njihovega uveljavljanja in spodbude za kreativno računovodstvo (Buti, Eijffinger, Franco, 2003). Med drugim so kritiki očitali Paktu še: zmanjševanje proračunske fleksibilnosti, asimetrično delovanje, nekaznovanje politično motivirane fiskalne politike, omejevanje javnih investicij, neupoštevanje fiskalnega položaja in neupoštevanje dolgoročne vzdržnosti, s tem, ko je orientiran na kratek rok.

Razprave o Paktu in njegovi potrebnosti so se povečale v letu 2002, ko je več držav evro območja začelo kršiti pravila⁶, kar je pod vprašaj postavilo njegovo učinkovitost in smiselnost. Komisija se je nato novembra 2002 zavzela za boljšo koordinacijo proračunskih politik in izdala Sporočilo o krepitvi koordinacije proračunskih politik (Communication from the Commission to the Council and the European Parliament On Strengthening the Coordination of Budgetary Policies - IP/02/1742). Ta temelji na petih priporočilih za izboljšanje interpretacije Pakta in štirih točkah programa za izboljšanje uresničevanja Pakta. Natančneje jih prikazujemo v *Prilogi 1*.

3. REFORMA PAKTA O STABILNOSTI IN RASTI V LETU 2005

Proračunski položaj več držav v Evropski uniji je nakazoval na potrebo po izboljšanju izvajanja Pakta. Tako se je marca 2005 Evropski svet odločil za spremembe Pakta oz. za njegovo reformo. Svet Evropske unije je 27. junija 2005 potrdil formalne podlage za reformo Pakta o stabilnosti in rasti, ki jih je Evropski svet sprejel 23. marca 2005 (Improving the implementation of the Stability and Growth Pact). Gre za spremembe prej omenjenih uredb, ki sta v veljavo stopili 27. julija 2005. Z reformo postaja Pakt prožnejši, pri čemer ostajajo temeljni elementi nespremenjeni. Cilj reforme je izboljšati izvajanje in sistem vzpodbud. Po mnenju nekaterih pa pomeni reforma tudi oslabitev postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem.

⁴ Postopek ureja Pogodba v 104. členu (*Protocol on the excessive deficit procedure*), ki pravi naj se države članice izogibajo čezmernim proračunskim primanjkljajem. V veljavi je od leta 1994. Gibanje proračunskega salda in javnega dolga nadzoruje Komisija.

⁵ Gre za Kopits-Symansky kriterije, kot so: jasna opredelitev, transparentnost, enostavnost, fleksibilnost, ustreznost glede na končni cilj, zmožnost uveljavitve, konsistentnost.

⁶ Portugalska že v letu 2001 ter Nemčija in Francija v letu 2002. Pregled držav, ki so trenutno v postopku čezmernega primanjkljaja je razviden v *Prilogi 2*.

Glavna nominalna kriterija – referenčni vrednosti za primanjkljaj (3% BDP) in za dolg (60% BDP) – ostajata del Pakta. Kljub temu prinašajo spremembe precej novosti, ki vnašajo več ekonomske vsebine v obstoječi okvir, s čimer naj bi pripomogle k večji kredibilnosti in boljšemu izvajanju Pakta. Namen sprememb je tudi izboljšati tiste dele obstoječe ureditve, kjer so se pokazale pomanjkljivosti. Področja, kjer je bila ugotovljena potreba po spremembah, so naslednja (Council Report to the European Council, 2005):

- Poudariti ekonomsko podlago proračunskih pravil, s čimer se poveča kredibilnost in lastništvo Pakta.
- Povečati lastništvo pri tistih, ki sprejemajo odločitve na nacionalni ravni.
- Bolj izkoristiti obdobja ugodne gospodarske rasti za proračunsko konsolidacijo z namenom preprečevanja procikličnih politik. V preteklosti države niso sledile ciljem izravnane proračunskega stanja oz. presežkom.
- Pri priporočilih Sveta bolj upoštevati obdobja, ko gospodarstva rastejo pod trendom.
- Pri nadzoru proračunskega položaja zadostno upoštevati dolg in vzdržnost.

Spremembe so vsebovane v dveh Uredbah Sveta Evropske unije:

1. št. 1055/2005, ki spreminja uredbo št. 1466/97, prinaša naslednje novosti:
 - Uvaja razlikovanje srednjeročnih proračunskih ciljev za posamezne države, s čimer se omogoča upoštevanje različnega ekonomskega in proračunskega položaja držav, kot tudi vzdržnosti javnih financ, tudi z vidika pričakovanih demografskih sprememb⁷. Tu gre predvsem za razlikovanje držav glede na višino potencialne gospodarske rasti in dolga. Srednjeročni proračunski cilj je za države evro območja in države, ki sodelujejo v ERM II, različno opredeljen: tiste, ki izkazujejo nizek dolg in visoko potencialno rast lahko za srednjeročni cilj postavijo javnofinančni primanjkljaj do 1% BDP, medtem ko se pravila za države z visokim dolgom in nizko potencialno gospodarsko rastjo ne spreminjajo. Gre za strukturni položaj (se pravi javnofinančni primanjkljaj, prilagojen za učinke cikla) po izločitvi enkratnih in začasnih ukrepov (one-off and temporary measures). Srednjeročni cilji se lahko spremenijo, kadar država izvede večje reforme, sicer pa vsaka štiri leta, kar bo odražalo spremembe v dolgu države, potencialni rasti in fiskalni vzdržnosti. Pri tem je potrebno upoštevati, da so srednjeročni cilji za posamezno državo postavljeni tako, da zagotavljajo zadostno varnostno mejo glede možne prekoračitve zgornje meje 3%, pri oceni katere se upošteva pretekla volatilnost proizvoda in proračunska občutljivost glede na nihanja proizvoda.
 - Bolj simetrično delovanje Pakta preko cikla. Države naj bi izkoristile nepričakovane dodatne prihodke za zmanjšanje primanjkljaja in dolga. Države, ki še niso dosegle srednjeročnih ciljev, morajo slediti temu cilju, pri čemer morajo biti njihovi napor večji v dobrih časih (t.j. takrat, ko proizvod presega potencialno raven, upošteva davčne elastičnosti) in bolj omejeni v slabih časih⁸. Z reformo Pakta se je zaveza po izboljševanju strukturnega salda za praviloma 0,5% BDP letno (v povprečju; upošteva večji napor v dobrih časih in manjši v slabih) razširila iz držav evro območja še na države v ERM II.

⁷ Enak cilj pomeni, da se enako obravnavajo države z različno ravnijsko dolga, implicitnih obveznosti in različnimi potrebami po javnih investicijah.

⁸ Gre za preprečevanje procikličnosti fiskalne politike, posebej v t.im. dobrih časih, v katerih naj bi se pospešilo fiskalno prilagajanje. Podatki kažejo, da trenutna fiskalna neravnotežja v mnogih državah Evropske unije izvirajo iz prociklične ekspanzivne fiskalne politike v času dobre gospodarske rasti (1999-2000).

2. št. 1056/2005, ki spreminja uredbo št. 1467/97, prinaša naslednje novosti:

- Spreminja se opredelitev težkih ekonomskih okoliščin. Te so bile prej opredeljene kot znižanje letnega realnega BDP za 2% oz. tudi manj (vendar vsaj za 0,75%) v primeru dodatnih razlogov, posebej velikosti obrata navzdol ali akumulirane izgube glede na pretekle trende. Sedanja opredelitev navaja, da je preseganje referenčne vrednosti, ki izhaja iz negativne stopnje rasti realnega BDP ali iz akumulirane izgube proizvoda v daljšem obdobju zelo nizke rasti glede na potencialni proizvod, treba pojmovati kot izjemno.
- Pri preverjanju izpolnjevanja kriterijev je potrebno upoštevati tudi ostale relevantne dejavnike, pod pogojem, da je preseganje referenčne vrednosti primanjkljaja začasno in da primanjkljaj ostaja blizu le-te. Med njimi je potrebno upoštevati npr. gibanja v srednjeročnem ekonomskem položaju (potencialna rast, ciklični položaj, uresničevanje politik v kontekstu Lizbonske strategije), fiskalno konsolidacijo v »dobrih« časih in vzdržnost dolga.
- Podaljšuje se proceduralni rok v okviru postopka čezmernega primanjkljaja s ciljem, da se državam članicam omogoči boljša sestava ukrepov in priprava bolj skladnega paketa ukrepov ter daljši čas za odpravo čezmernega primanjkljaja⁹.
- Upoštevanje stroškov pokojninskih reform, ki uvajajo večstebni sistem, katerega del je obvezni kapitalsko naložbeni steber (t.i. drugi steber). Če primanjkljaj presega referenčno vrednost, a ostaja blizu, prekoračitev pa je odraz uveljavitve takšne pokojninske reforme, potem je potrebno upoštevati neto stroške reforme za javni pokojninski sistem po linearni postopno padajoči osnovi za prehodno obdobje petih let. Prej so pravila odvrčala od tovrstnih reform, ki povečujejo vzdržnost na dolgi rok, lahko pa povzročajo primanjkljaj na kratki rok.

Sledeč reformi Pakta je potrebno posvetiti več pozornosti tudi dolgu in njegovi vzdržnosti. Prav tako je potrebno zagotoviti zadosti hitro znižanje dolga države pod 60% BDP, upošteva makroekonomske okoliščine in samo stanje dolga. Za države, v katerih dolg presega referenčno vrednost, bodo v mnenjih o programih stabilnosti oz. konvergenčnih programih podana tudi priporočila glede dinamike dolga.

Evropska centralna banka v svojih mnenjih poudarja ključno vlogo, ki jo ima fiskalna politika za uspeh ekonomske in monetarne unije. Svet Evropske centralne banke je v izjavi dne 21. marca 2005 posebej izpostavil, da je potrebno preprečiti, da bi spremembe korektivnega dela Pakta oslabile zaupanje v fiskalni okvir Evropske unije in vzdržnost javnih financ v državah evro območja (<http://www.ecb.int/press/pr/date/2005/html/pr050321.en.html>). V kasnejših mnenjih Evropska centralna banka poudarja, da bodo posledice reforme Pakta odvisne od načina implementacije. Ključno se ji zdi, da se novi okvir uporablja tako, da se že od vsega začetka vzpostavi dobra praksa (ECB, Monthly Bulletin, August 2005).

⁹ Svet Evropske unije je ob odločitvi o obstoju čezmernega primanjkljaja v Italiji 28. julija 2005 določil daljši rok od standardnega (eno leto po ugotovitvi čezmernega primanjkljaja) za odpravo le-tega, in sicer leto 2007. Razloga sta trenutna ciklična šibkost italijanskega gospodarstva in velikost potrebne prilagoditve za zmanjšanje primanjkljaja pod referenčno vrednost že v prihodnjem letu (<http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st11/st11123.en05.pdf#page=2>). Še daljši rok za odpravo čezmernega primanjkljaja je bil odobren Portugalski, in sicer do leta 2008. Svet Evropske unije je odločitev o obstoju čezmernega primanjkljaja na Portugalskem sprejel 12. septembra 2005, potem, ko je Komisija julija ugotovila obstoj čezmernega primanjkljaja. Na odločitev o daljšem času za odpravo primanjkljaja sta tudi v tem primeru vplivali predvsem trenutna ciklična šibkost gospodarstva in velikost potrebne prilagoditve, saj naj bi letos Portugalska zabeležila primanjkljaj sektorja države v višini okrog 6% BDP, kar je za 3% BDP več kot je primanjkljaj znašal v letu 2004. Ukrepi za odpravo primanjkljaja morajo biti strukturne narave (<http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st12/st12069.en05.pdf#page=2>).

4. POMEN PAKTA IN NJEGOVIH SPREMEMB ZA SLOVENIJO

Cilj slovenske fiskalne politike, zapisan v dopolnitvi Konvergenčnega programa iz januarja 2005, je doseči strukturni javnofinančni položaj blizu ravnovesja in je tako skladen z zahtevo Pakta. Kljub temu je iz dopolnitve Konvergenčnega programa iz januarja 2005 razvidno, da ta cilj v tem srednjeročnem obdobju, t.j. do leta 2007 še ne bo dosežen¹⁰.

Tabela 1: Primanjkljaj in dolg sektorja država, 2003- 2007

	2003	2004	2005	2006	2007
Javnofinančni primanjkljaj					
- Konv. program, jan.05	-2,0	-2,1	-2,1	-1,8	-1,1
- Notifikacija, sept. 05	-2,7	-2,1	-1,7
Dolg sektorja država					
- Konv. program, jan.05	29,4	30,2	30,7	30,9	29,7
- Notifikacija, sept. 05	29,4	29,8	29,3

Viri: Konvergenčni program, dopolnitev, januar 2005; Poročilo o primanjkljaju in dolgu sektorja država - Notifikacija, september 2005.

Reforma Pakta omogoča državam z nizkim stanjem dolga in visoko potencialno gospodarsko rastjo, da postavijo nekoliko diferenciran srednjeročni cilj fiskalne politike, ki lahko odstopa od splošnega pravila strukturnega položaja blizu ravnovesja oz. v presežku. V določenih primerih je lahko srednjeročni cilj opredeljen kot strukturni primanjkljaj (po izločitvi enkratnih in začasnih ukrepov) v višini do 1% BDP. Države si seveda lahko postavljajo tudi ambicioznejše cilje. Upošteva reformirani Pakt bo tako Slovenija lahko zasledovala srednjeročni cilj, ki bo nekoliko odstopal od doseganja strukturnega ravnovesja¹¹. Upošteva še visoke predvidene stroške staranja pa bi bilo morda bolj smiselno zasledovati restriktivnejšo fiskalno politiko (glej *tabelo 3* v nadaljevanju).

V konvergenčnih programih oz. programih stabilnosti bodo v bodoče države članice zavezane navajati tudi t.im. enkratne oz. začasne ukrepe. V Sloveniji ti v preteklosti niso imeli večje vloge, enako pa trenutno na osnovi predlogov državnih proračunov za leti 2006 in 2007 ocenjujemo tudi za ti dve leti. V naslednji dopolnitvi konvergenčnega poročila bodo morali biti navedeni elementi bolj razvidni.

Reforma Pakta postavlja tudi zahtevo po izboljševanju strukturnega javnofinančnega položaja za praviloma 0,5% letno, pri čemer je napor lahko bolj omejen v slabih časih in večji v dobrih časih. Iz *tabele 2*, kjer povzemamo za Slovenijo ocene strukturnega javnofinančnega položaja iz januarske dopolnitve Konvergenčnega programa, je razvidno dvoje. Prvič, načrtovano izboljšanje strukturnega salda v letih 2005 in 2006 je minimalno in šele v letu 2007 doseže ciljno izboljšanje za 0,5% BDP. Drugič, po ocenah iz januarja 2005 naj bi bila od leta 2005 do vključno leta 2007 proizvodna vrzel negativna¹², zato lahko to obdobje interpretiramo kot obdobje slabšega gospodarskega stanja, v katerem je javnofinančna konsolidacija lahko počasnejša. Načrtovano zmanjševanje strukturnega primanjkljaja v Sloveniji vseeno v celotnem obdobju v povprečju znaša le 0,2% BDP letno.

¹⁰ Tudi predloga državnih proračunov za leti 2006 in 2007, ki predvidevata primanjkljaj v višini 1,4% BDP oz. 1,2% BDP, nakazujeta le postopnost pri zniževanju javnofinančnega primanjkljaja.

¹¹ Upošteva prej omenjena kriterija: nizko stanje dolga in relativno visoko potencialno gospodarsko rast.

¹² Tudi v Poročilu o denarni politiki (november 2005) se ocenjuje, da je proizvodna vrzel v letu 2005 še negativna, se bo pa do leta 2007 postopoma zaprla.

Tabela 2: Ocena strukturnega javnofinančnega položaja, Slovenija, 2003-2007

	2003	2004	2005	2006	2007
1. Javnofinančni primanjkljaj	-2,0	-2,1	-2,1	-1,8	-1,1
2. Proizvodna vrzel	-1,2	-0,8	-0,8	-0,6	-0,2
3. Ciklični saldo	-0,7	-0,4	-0,4	-0,3	-0,1
4. Ciklično prilagojen saldo (1-3)	-1,3	-1,7	-1,6	-1,5	-1,0

Vir: Konvergenčni program, dopolnitev, januar 2005.

Po ocenah Evropske Komisije in mnenju Sveta Evropske unije je v Sloveniji lahko prisotno tveganje za dolgoročno vzdržnost javnih financ, pri čemer je strošek staranja prebivalstva ključen element. Projekcije izdatkov za pokojnine (dopolnjen Konvergenčni program, januar 2005) kažejo na pričakovan velik porast po letu 2020. Podobni zaključki izhajajo tudi iz Genorio (2005).

Tabela 3: Starostno pogojeni izdatki, 2005-2050.

	2005	2010	2020	2030	2040	2050	porast *
Skupaj	20,0	19,3	20,4	22,8	25,8	27,8	7,8
Pokojnine	13,3	12,4	13,2	14,9	16,9	18,2	4,9
Zdravstvo	6,7	6,9	7,2	7,9	8,9	9,6	2,9

Vir: Konvergenčni program, dopolnitev, januar 2005. * Odhodki v 2050 glede na 2005.

Komisija zato v svoji oceni Dopolnitve slovenskega Konvergenčnega programa ugotavlja, da bi morala Slovenija izkoristiti vse priložnosti za pospešeno znižanje primanjkljaja sektorja države in izvesti nadaljnje reforme na pokojninskem in zdravstvenem področju za izboljšanje dolgoročne vzdržnosti javnih financ.

LITERATURA IN VIRI

Banka Slovenije: *Poročilo o denarni politiki*, november 2005.

Buti Marco, Eijffinger Sylvester, Franco Daniele: *Revisiting the Stability and Growth Pact: grand design or internal adjustment?* European Economy, European Commission, Economic Papers, No. 180, januar 2003.

Communication from the Commission to the Council and the European Parliament On Strengthening the Coordination of Budgetary Policies, November 2002.

Council Opinion of 8 March 2005 on the updated convergence programme of Slovenia, 2004-2007.

Council Regulation amending Regulation No. 1466/97 on the Strengthening of the Surveillance of Budgetary Positions and the Surveillance and Coordination of Economic Policies, The Council of the European Union, Regulation No. 1055/2005.

Council Regulation amending Regulation No. 1467/97 on Speeding Up and Clarifying the Implementation of the Excessive Deficit Procedure, The Council of the European Union, Regulation No. 1056/2005.

Council Regulation on Speeding Up and Clarifying the Implementation of the Excessive Deficit Procedure, The Council of the European Union, Regulation No. 1467/97.

Council Regulation on the Strengthening of the Surveillance of Budgetary Positions and the Surveillance and Coordination of Economic Policies, The Council of the European Union, Regulation No. 1466/97.

European Central Bank: *The implementation of the Stability and Growth Pact*, Monthly Bulletin, May 1999.

European Central Bank: *The Reform of the Stability and Growth Pact*, Monthly Bulletin, August 2005.

European Commission: Commission's assessment of the November 2004 update of the convergence programme of Slovenia.

European Economy No. 3, 2005: Public Finances in EMU, Part II: Evolving budgetary surveillance, European Commission, DG for Economic and Financial Affairs, 2005.

Eurostat: News release 120/2005, 26 September 2005.

Genorio Hana: *General government debt sustainability in Slovenia*, Prikazi in analize, November 2005.

Resolution of the European Council on the Stability and Growth Pact, Amsterdam, junij 1997.

Strengthening economic governance and clarifying the implementation of the Stability and Growth Pact, Commission Communication of 3 September 2004.

PRILOGA 1: Sporočilo o krepitvi koordinacije proračunskih politik, nov. 2002

Priporočila za izboljšanje interpretacije Pakta so naslednja:

1. Zahteva Pakta po izravnanim javnofinančnem položaju oz. po doseganju javnofinančnega presežka se razume v smislu strukturnega salda, torej ob izločenem vplivu ekonomskega cikla. Strukturni proračunski saldo namreč kaže jasnejšo sliko stanja javnih financ držav članic.
2. Države, ki ne izpolnjujejo navedenega kriterija morajo letno izboljšati strukturni proračunski saldo za 0,5% BDP ali več (države z visokim primanjkljajem ali dolgom ali ob ugodni gospodarski rasti), dokler ne izpolnijo pogojev Pakta. Doseganje cilja se ne more neskončno odlagati.
3. Prociklično rahljanje v dobrih časih se obravnava kot kršenje proračunskih zahtev. Pustiti je treba prostor avtomatskim stabilizatorjem.
4. Proračunska politika mora prispevati k rasti in zaposlenosti.
5. Vzdržnost javnih financ mora postati temeljna usmeritev ekonomske politike in več pozornosti je treba nameniti javnemu dolgu. Države, katerih javni dolg presega 60% BDP, morajo zadolženost zmanjševati z zadovoljivo stopnjo.

Program za izboljšano uresničevanja določil Pakta vsebuje štiri točke:

1. Politična zaveza članic za uresničevanje Pakta.
2. Večji poudarek na kvaliteti javnih financ in ukrepih za spodbujanje rasti in zaposlenosti.
3. Fiskalna pravila morajo biti krita z učinkovitimi in kredibilnimi postopki uveljavljanja pravil.
4. Večji pritisk od zunaj na članice za vodenje zdravih javnih financ preko boljšega komuniciranja.

PRILOGA 2: Države v postopku čezmernega primanjkljaja

V tabeli je dan pregled držav, ki so trenutno v postopku čezmernega primanjkljaja. Gre za pet držav članic evro območja, pri čemer Nemčija in Francija letos presegata referenčno vrednost že četrto leto zapored. Po vstopu v Evropsko unijo maja 2004 je bil postopek čezmernega primanjkljaja uveden tudi za šest držav, ki še niso del evro območja.

Tabela 1: Države, ki so trenutno v postopku čezmernega primanjkljaja (EDP).

Država	Primanjkljaj		Rok za odpravo primanjkljaja
	2004	2005 *	
Ciper	-4,1	-2,9	2005
Češka	-3,0	-4,8	2008
Francija	-3,6	-3,0	2005
Grčija	-6,6	-3,6	2006
Italija	-3,2	-4,3	2007
Madžarska	-5,4	-6,1	2008
Malta	-5,1	-3,9	2006
Nemčija	-3,7	-3,7	2005
Poljska	-3,9	-3,7	2007
Portugalska	-3,0	-6,0	2008
Slovaška	-3,1	-3,2	2007

* EDP Notifikacija, september 2005.